

Fri programvare

Retten på din side

NUUG
Norwegian UNIX Users Group

sekretariat@nuug.no

Fri programvare

av Runar Ingebrigtsen

Datamaskiner er et vesentlig element i vår hverdag, enten det er i form av arbeidsverktøy, til underholdning eller som kommunikasjonsbærer. Eller i det minste som en del av den generelle infrastrukturen vi alle benytter oss av. Instruksjonene som forteller datamaskinene hva de skal utføre kalles programvare.

Programvare er definert som åndsverk, og er gjenstand for nasjonale og internasjonale regler om opphavsrett. Det vil si at den som utvikler programvare har enerett til enhver utnyttelse av dette åndsverket. Ingen andre har noen rett til å bruke eller gjøre nytte av programvaren uten at opphavspersonen, den som har opphavsretten, gir tillatelse.

Fri programvare innebærer at du har fått tillatelse til å gjøre som du vil. Du får så stor frihet at du kan behandle programvaren nesten som ditt eget åndsverk. Du kan fritt lage og dele et ubegrenset antall kopier av programvaren. Det er ingen begrensninger i hva du kan bruke programvaren til, hvordan du kan bruke den eller hvor du kan bruke den. I tillegg har du fri tilgang til «oppskriften» til programvaren, eller kildekoden på fagspråk, slik at du kan tilpasse og endre den så mye du måtte ønske.

Den vanligste lisensen innen fri programvare heter GNU General Public License (GPL). Alle som gjør endring i koden eller bruker GPL-lisensert kode i sitt program, må, om han distribuerer programmet, gi tilgang til kildekoden. Dette bidrar til å styrke fellesskapet.

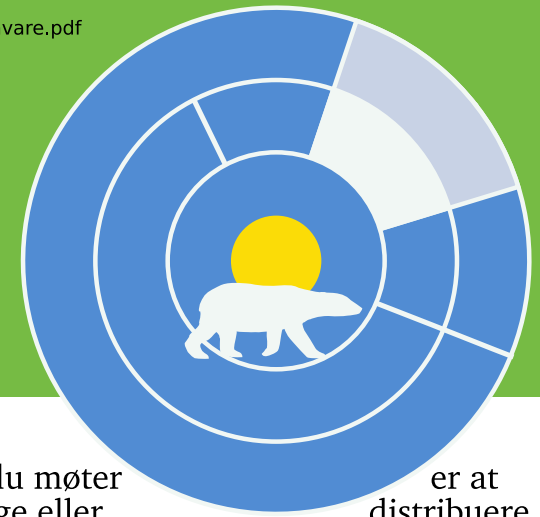
Nå lur du kanskje på hvorfor det er et poeng at du «kan gjøre som du vil?» Du opplever kanskje at du bruker datamaskinen «som du vil» allerede, selv om dine systemer ikke er «frie.» Innen den regulære programvareindustrien brukes opphavsretten til å begrense dine tillatelser. Lisens teksten som kommer med programvaren forteller deg hva du kan og ikke kan gjøre.

© <http://www.sxc.hu/profile/sciucaness>

<http://www.nuug.no/dokumenter/folder-friprogramvare.pdf>

<http://www.nuug.no>

De vanligste begrensningene du møter du ikke har lov til å hverken lage eller distribuere kopier, og du har ingen rett til innsyn i eller tilpassing av kildekoden. Bare for å bruke programvaren lovlig må du vanligvis betale en lisensavgift, det er på en måte å betale for å bli påført begrensninger. Fri programvare kan brukes uhemmet og uten å spørre om lov. All bruk av programvare medfører utgifter til installasjon, vedlikehold og brukerstøtte, også om den ikke er fri.

Fri programvare handler mye om å dele. Mange tusener av mennesker, universiteter, skoler, forskningsstasjoner og kommersielle virksomheter over hele verden bidrar. Programvaren de utvikler offentliggjøres på Internett under en «fri lisens,» slik at den kan hentes ned, brukes og forbedres av andre. De som jobber innen samme felt studerer og videreutvikler kildekoden, som deretter føres tilbake til fellesskapet. Slik sitter alle igjen med et bedre produkt, og lavere kostnader til utvikling, enn om de skulle jobbe hver for seg.

Hva er egentlig fri programvare? Det er retten til å gjøre som du selv vil med den teknologien du gjør deg avhengig av i hverdagen. Du burde alltid ha lov til å bytte leverandør uten å måtte bytte ut programvaren, akkurat som du har lov til å bytte snekkerfirma uten å bytte ut huset. Friheten du får gjennom lisensteksten til fri programvare sikrer deg at systemene du trenger er tilgjengelig på dine premisser. Dermed kan ingen andre avgjøre hvordan du forvalter det du har anskaffet på lovlig vis.

Du kan fritt endre og tilpasse brosjyren under GPL. <http://www.gnu.org/licenses/gpl.html>